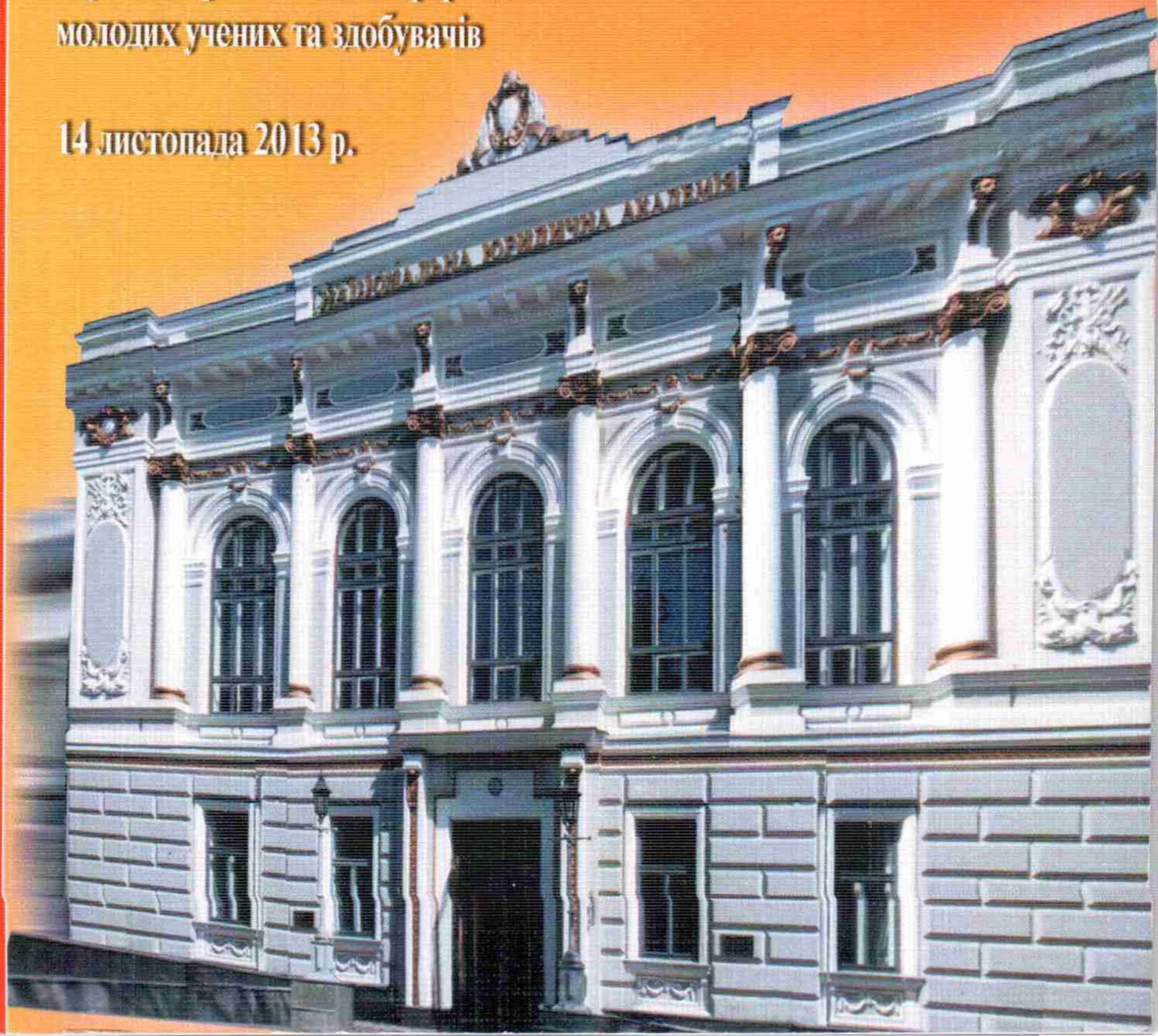

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»

ЮРИДИЧНА ОСІНЬ 2013 року

Збірник тез доповідей та наукових повідомлень
учасників всеукраїнської
науково-практичної конференції
молодих учених та здобувачів

14 листопада 2013 р.

УДК 340(043.2)

ББК 67я431

Ю 70

Адреса редакційної колегії:

НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»,
вул. Пушкінська, 77, Харків, 61024, Україна

Тези друкуються мовою оригіналу, відображають позицію автора,
який несе відповідальність за зміст

Юридична осінь 2013 року : зб. тез доповідей та наук. повідомл. учас-
Ю 70 ників всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (Харків,
14 листоп. 2013 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Нац. ун-т «Юрид. акад.
України імені Ярослава Мудрого» : Право, 2013. – 440 с.

ISBN 978-966-458-588-7

УДК 340(043.2)

ББК 67я431

ISBN 978-966-458-588-7

© Національний університет
«Юридична академія України
імені Ярослава Мудрого», 2013
© «Право», 2013

Бабаєва О. В.,

НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», асистент кафедри кримінального процесу та оперативно-розшукової діяльності

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ ПІДГОТОВЧОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ТА ЙОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЗАКОНОДАВСТВІ ДЕЯКИХ КРАЇН СНД

У зв'язку із прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України), тому певну цікавість викликає питання співставлення нормативного регламентування підготовчого провадження в діючому національному та кримінально-процесуальному законодавстві деяких країн Співдружності Незалежних Держав (далі – СНД).

Підготовче провадження є першим етапом судового провадження, який знаходиться між досудовим слідством, та судовим розглядом. Вперше порядок підготовчого провадження був регламентований Статутом карного судочинства від 20 листопада 1864 року і мав назву – «віддання до суду». Із розпадом СРСР та створенням СНД, цей етап судочинства зазнав суттєвих змін як в Україні так і в країнах СНД. Протягом першого десятиріччя створення незалежної української держави стадія віддання до суду залишалася такою, якою була створена в радянський період. З проведенням у 2001 році реформування кримінального судочинства конструктивні зміни торкнулися і до цього етапу судочинства – окрім зміни назви на «попередній розгляд справи суддею», також була суттєво змінена її процесуальна форма. Втім, стадія як залишалася самостійним етапом в системі кримінального судочинства, так і завдання стадії попереднього розгляду залишалися незмінними. Введення в дію нового КПК України не залишає цю стадію осторонь – змінюється її назва та порядок.

Так, етап судочинства, який знаходиться на рубежі стадій досудового слідства та судового розгляду, закріплений у КПК Російської Федерації (далі – РФ), Республік Азербайджан, Білорусь, Казахстан, Киргизії, Естонії, Молдови, та інших, хоча й має різну назву. Наприклад, у КПК РФ ця стадія має назву «Підготовка до судового розгляду» (глава 33 КПК РФ), Киргизії – «Підготовчі дії до судового засідання» (глава 32 КПК РК), Білорусії – «Призначення та підготовка судового розгляду»

(глава 33 КПК РБ), Казахстані – «Вирішення питання про призначення головного судового розгляду та підготовчі дії до судового засідання» (глава 39 КПК Р Казахстан), та у КПК Азербайджану – «Попередній розгляд кримінальних справ, матеріалів за спрощеним досудовим провадженням та скарг у порядку приватного обвинувачення» (глава XI КПК РА). До того ж, ми можемо спостерігати суттєву різницю у порядку провадження цього етапу судочинства, який у деяких країнах відбувається за єдиною процесуальною формою (Азербайджану, Білорусії, Киргизії та, власне, Україні), а в інших – диференційовано (КПК РФ, Естонії, Молдови та Казахстану), де перша форма передбачає вирішення питання про призначення справи до судового розгляду суддею одноособово, без участі сторін, а друга – проведенням судового засідання з участю сторін. У КПК РФ, та Казахстану – це «Попереднє слухання», Молдови – «Попереднє засідання», Естонії – «Розпорядче засідання».

Встановлення законом строків підготовчого провадження та призначення його до судового розгляду має за мету дотримання розумних строків. У зв'язку із цим, нас цікавлять за який же строки підготовчого провадження. Згідно з ч. 1 ст. 314 КПК України підготовче судове засідання повинно бути призначена не пізніше 5 діб з дня надходження матеріалів від прокурора до суду (за КПК 1960 р. цей строк становить 10 діб, а у разі складності справи – 30 діб). Судовий розгляд має бути призначений не пізніше 10 діб після постановлення ухвали про призначення (не пізніше 10 діб, а у випадках складності – не пізніше 20 діб за КПК 1960 р.). Таким чином, максимальний строк 15 діб, якщо, зрозуміло підготовче засідання відбувається без відкладення (на відміну від 50 діб – за КПК 1960 р.) Спостерігається диференціація встановлення строків у Білорусії. Так, суддя по справі, яка надійшла до суду, повинен прийняти рішення не пізніше 14 діб з дня її надходження. По справах, які підсудні Верховному Суду Республіки Білорусь, обласним, Мінському міському та Білоруському військовому судам, – в строк до 1 місяця. У виняткових випадках з урахуванням особливої складності справи та великого об'єму, строк може бути продовжено за постановою голови суду від 1 до 3 місяців (ч.3 ст. 276 КПК Білорусії). Таким чином, максимальний строк може становитиме 90 діб!

В законодавстві інших країн цей строк диференційовано в залежності від категорії кримінальних справ, або від того, чи знаходиться обвинувачений під вартою. Так, відповідно до ч. 3 ст. 227 КПК РФ, загальний

строк прийняття суддею рішення по справі – 30 діб, а по кримінальній справі відносно обвинуваченого, який знаходиться під вартою – 14 діб. До судового ж розгляду справа призначається не пізніше 14 діб, а по справах, які розглядатимуть присяжні засідателі – 30 діб. Таким чином, максимальний строк тут може сягатиме (якщо обвинувачений не знаходиться під вартою і справу розглядатимуть присяжні засідателі) – 60 діб. У КПК Республіки Казахстан, передбачено, що головний судовий розгляд (або попереднього слухання) повинен бути призначеним у п'ятиденний строк (ч.4 ст. 299 КПК Казахстану), а головний судовий розгляд розпочато не пізніше 15 діб, а у виняткових випадках – 30 діб (ч. 4 ст. 302 КПК Республіки Казахстан). Максимальний строк може становитиме 35 діб.

Участь сторін в судовому засіданні є не тільки важливою складовою в реалізації змагальності на даному етапі провадження, а й гарантією забезпечення їх прав та інтересів. В КПК Білорусії, участь сторін в цій стадії взагалі не передбачена, в Киргизії – тільки при вирішенні питання про закриття кримінальної справи, втім є обов'язковою (ч.2 ст. 249 КПК РК). Законодавство РФ (ч. 1 ст. 234 КПК РФ) передбачає (хоча і необов'язковою) участь сторін тільки при попередньому слуханні. В іншому випадку, їх присутність не передбачена. Відповідно до ч. 1 ст. 301 КПК Казахстану, участь сторін передбачена також на попередньому слуханні, а підсудного, його захисника та державного обвинувача – є обов'язковою. За КПК України та Азербайджану підготовче засідання провадиться з участю сторін, яких обов'язково повідомляє про дату та час засідання. Причому відповідно до ст. 298.5 КПК РА, суд також зобов'язан в цьому повідомленні вказати прізвище, ім'я, по-батькові обвинуваченого, прізвища та посади суддів, які входять до складу суду (ст. 298.4.1 КПК РА), а також роз'яснити права та обов'язки особі, якій воно надсилається, включаючи роз'яснення порядку та строку направлення до суду клопотань та заяв (ст. 298.4.2 КПК РА).

До речі, вручення обвинуваченому (підсудному) копії обвинувального висновку (акту) до підготовчого судового засідання з (попереднього розгляду) передбачено в більшості зазначених країн (Азербайджані, Казахстані, Білорусії, РФ), а за новим КПК і в Україні. До того ж, в Казахстані та РФ суддя обов'язково питання про вручення обвинуваченому копії обвинувального висновку (акту) є обов'язковим для вирішення в цій стадії процесу. Невручення обвинуваченому копії обвинувального висновку є однією з причин, яка заважає подання ним та його захисником в цій стадії процесу обґрунтованих клопотань (наприклад, відповід-

но до сутності обвинувачення, до списку осіб, які підлягають виклику в судове засідання, тощо).

Хотілося б звернути увагу на те, що, одними з критеріїв ефективності побудови цього етапу судочинства виступають: по-перше, проведення підготовчого судового засідання на засадах змагальності, по-друге, контрольні та організаційно-підготовчі повноваження суду (судді) при вирішенні передбачених законом питань, по-третє, гарантії забезпечення прав та законних інтересів учасників кримінального судочинства, та, по-четверте, дотримання розумних строків провадження.

Ізосімова К. С.,

НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», аспірант кафедри кримінології і кримінально-виконавчого права

ОКРЕМІ АСПЕКТИ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАСУДЖЕНИХ ДО ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Процес виправлення дорослих людей складний сам по собі, однак найбільша складність цього питання виявляється в умовах місць позбавлення волі, коли він відбувається при негативному оточенні, в умовах міжгрупових і особистих конфліктів. Різний вік засуджених, різний рівень їх соціально-моральної зіпсованості, відмінності в характері, ступінь суспільної небезпеки вчинених злочинів, тривалість злочинного способу життя та інші фактори потребують різноманітних підходів до різних груп засуджених. Разом із тим, певним групам засуджених властиві загальні, найбільш суттєві ознаки, згідно із якими вони можуть розподілятися на відносно однорідні категорії. Необхідність дотримання вимог диференційованого виконання покарання у виді позбавлення волі і обумовлює класифікацію засуджених.

Питання класифікації засуджених завжди було актуальним і для науки виправно-трудоного права, і для науки кримінально-виконавчого права. Свого часу ним займалася велика кількість вчених-правознавців та юристів-практиків. Серед них такі, як О. В. Бріліантов, Л. П. Оніка, І. С. Яковець, М. О. Стручков, І. В. Шмаров, М. П. Мелентьєв, І. Н. Перков та ін.